

**9. únor 2019 – Kolín – centrum – židovský hřbitov – sošky Pane, pojd'te si hrát – oběd
Sportovní hala – vodárna rozhledna**

Už hodně dlouho se domlouváme s Šárkou, že se společně někam vydáme. Je sice ještě chladné počasí, ale přesto vyrážíme na výlet – a protože počasí je nevyzpytatelné, vyrážíme raději do města. A protože Šárku čeká operace kolena, a nemůže moc chodit, a navíc nezná Kolín, tak míříme tam. My jsme zde sice již několikrát byly, ale Kolín máme moc rády. A co nejdříve? – no přece návrat do historie města

Název Kolín patrně pochází ze staročeského slova „koliti“, tj. „zatloukat kolíky, kůly“, a souvisí s polohou Starého Kolína v často zaplavované oblasti na soutoku Klejnárky a Labe, v jehož okolí se pomocí dřevěných kůlů zpevňovala půda.

Kolín byl založen přesunutím původní trhové osady téhož jména (dnes Starý Kolín) z místa ohrožovaného častými povodněmi řeky Labe na výhodněji položené místo na skále nad řekou. Přesné datum založení města není známo. První datovanou zmínkou o Kolíně je listina ze září 1261, kterou Přemysl Otakar II. udělil městu Přelouči stejná práva a svobody, jako mají města Kolín a Kouřim. Je tedy jisté, že před tímto datem byl již Kolín fungujícím královským městem.

V nejvýše položeném místě u hradeb byl zřejmě krátce po založení města rozestavěn raně gotický kostel svatého Bartoloměje, dokončený před rokem 1300.

Zpočátku byl Kolín královským horním městem, které se podílelo na těžbě stříbra na

Grundriss der Statt Ratis, und der solche von der Stadt
 Ratis mit grosser Arbeit worden im J. 1640. verfertigt
 A. Die Stadt Ratis, B. Die Stadt Ratis, C. Die Stadt Ratis, D. Die Stadt Ratis, E. Die Stadt Ratis, F. Die Stadt Ratis, G. Die Stadt Ratis, H. Die Stadt Ratis, I. Die Stadt Ratis, K. Die Stadt Ratis, L. Die Stadt Ratis, M. Die Stadt Ratis, N. Die Stadt Ratis, O. Die Stadt Ratis, P. Die Stadt Ratis, Q. Die Stadt Ratis, R. Die Stadt Ratis, S. Die Stadt Ratis, T. Die Stadt Ratis, U. Die Stadt Ratis, V. Die Stadt Ratis, W. Die Stadt Ratis, X. Die Stadt Ratis, Y. Die Stadt Ratis, Z. Die Stadt Ratis.

Kolíňští měšťané jakožto obyvatelé královského města nepodléhali světské nebo církevní vrchnosti, ale přímo králi, kterého zastupoval královský rychtář, jehož jmenoval panovník z předních mužů města. Město bylo řízeno sborem dvanácti konšelů, kteří byli jmenováni královským podkomořím.

Jan Lucemburský udělil Kolínu celkem čtyři privilegia, jeho syn Karel IV. jich udělil dokonce čtrnáct. V roce 1363 nařídil, že všichni plavci, kteří plavili dříví po Labi, museli v Kolíně zastavit na čtrnáct dní a prodávat dřevo výhradně kolínským měšťanům a kutnohorským horníkům (tzv. právo skladu dřeva).

Václav IV. svěřil roku 1381 Kolínu úřad popravý a udělil roku 1391 důležité právo mílové, podle kterého nesměla být v okruhu jedné míle žádná krčma nebo řemeslná dílna. Udělená královská privilegia zajistila městu prosperitu a podporovala jeho rozvoj jak uvnitř hradeb, tak i na předměstích – Čáslavském (Horském), Kouřimském a Klášterském (Pražském). V roce 1410 prodal sedlecký klášter Kolínu obec Mnichovice, ležící na pravém břehu Labe, čímž vzniklo předměstí nazývané Zálabí.

V roce 1402 přitáhl ke Kutné Hoře uherský král Zikmund a jeho vojsko vyplenilo široké okolí včetně kolínských předměstí. V roce 1413 postihl město ničivý požár.

Po smrti Václava IV. a vypuknutí husitské revoluce v roce 1419 stáli představitelé města – patriciát tehdy tvořili především Němci – na straně nově zvoleného krále Zikmunda. Po jeho porážce v bitvě na Vítkově a vyhnání ze země se město roku 1421 pod vlivem poplašných zpráv o husitském tažení a plnění okolních měst a ze strachu z pomsty dobrovolně husitům vzdalo. Husité město ušetřili, ale vypálili dominikánský klášter a mnichy spolu s kolínským děkanem Hynkem z Ronova upálili před Kouřimskou branou. Listem datovaným 7. května 1421 se Kolínští zřekli krále Zikmunda, uznali čtyři pražské artikule, a slíbili věrnost kalichu. Ze strachu před husity se některé německé rodiny vystěhovaly z města. Do městské rady a dalších funkcí se dostali čeští příslušníci středních vrstev z řad řemeslníků. Počeštění města se promítlo také v městských knihách, které byly od té doby psány česky – předtím se do nich zapisovalo latinsky nebo německy. Německý patriciát v té době značně zeslábl, po ochabnutí revoluční nálady však začal roku 1423 jednat s pražany proti Janu Žižkovi. V roce 1427 nabyli opět převahy a Kolín se pod jejich vedením dostal na stranu panské jednoty. V prosinci však město dobyli táborité a pražané v čele s Prokopem Holým, vyhnali zbylé Němce

a dosadili zde husitskou posádku pod vedením Jana Čapka ze Sán. Tím došlo k úplnému počestění města, které zůstalo na straně táboritů až do konce husitské revoluce.

Po prohrané bitvě u Lipan 30. května 1434 dorazil do Kolína Jan Čapek se zbytky své jízdy, pronásledován vítěznými vojsky panské jednoty. K boji však již nedošlo, obě strany se dohodly a Čapek se podvolil budoucímu zemskému sněmu.

Za třicetileté války byl Kolín citelně postižen. Brzy po válce sem byli povoláni kapucíni, kteří vybudovali klášter s kostelem Nejsvětější Trojice. Tím město prokázalo svůj katolický charakter. Císař Leopold I mu pak navrátil patronát na kostelem sv. Bartoloměje a právo dosazovat kněze.

V roce 1680 zemřelo mnoho obyvatel během velké epidemie moru, jejich počet klesl z asi 1800 na 1250. Město se však poměrně rychle vzpamatovalo. Marie Terezie po svém nástupu na trůn byla svými sousedy nucena vést války o dědictví, aby uhájila državy svého rodu. Kolín, který ležel na hlavní trase z Prahy do Vídně, trpěl častými průchody cizích vojsk. V listopadu 1744 se zde usadil pruský král Bedřich II a od června do července 1745 saský a polský král August III.

Na počátku sedmileté války obsadil město Bedřich II. se svým vojskem. 18.června 1757 byla u Kolína svedena jedna z rozhodujících bitev, ve které byl Bedřich poražen vojsky Marie Terezie. Ta pak na paměť této bitvy založila nejvyšší vojenské vyznamenání Řád Marie Terezie.

Stavba železnice z Olomouce do Prahy v letech 1843–1845 znamenala pro vývoj města rozhodující zlom. Také vzniká řada spolků – hlavně Sokol, která se stává na dlouhou dobu hybnou silou kolínského společenského života – také díky své kapele, řízené známým skladatelem Františkem Kmochem.

TJ Sokol Kolín

Den 28. říjen 1918 znamenal pro Kolín výrazný mezník. Prvá republika přináší městu nový přívlastek „český Manchester“.

Vznikly nové průmyslové podniky. V roce 1927 byl dokončen betonový most přes Labe (dnes Masarykův) a v roce 1932 stavba elektrárny, jejíž komín, 120 metrů vysoký, byl v té době nejvyšším ve střední Evropě.

Po jisté stagnaci v 90. letech byl další rozvoj podpořen výstavbou nového automobilového závodu v nedalekých Ovčárech, který byl dokončen v roce 2005.

Parkujeme na náměstí Republiky a jdeme rovnou do centra – tedy na Karlovo náměstí. Mají otevřeno v turistickém centru, takže se zde stavíme pro nějaké mapky. Jen tak pro zajímavost ze zeptám na zdejší židovský hřbitov. Paní mi velice ochotně odpovídá na otázky a půjčuje nám klíč od brány hřbitova – jen musíme slíbit, že ho co nejdříve vrátíme. Takže se vracíme, projdeme ulicí Sokolskou a zatočíme do ulice Kmochovy. A to již vidíme vchod na hřbitov.

Hřbitov byl údajně založen v roce 1418, byl několikrát rozšiřován a poslední obřad zde proběhl roku 18878 kdy vznikl nový židovský hřbitov v Kolíně -Zálabí. Do dnešní doby se zachovalo kolem 2600 náhrobků, jež dobře dokumentují vývoj náhrobních kamenů a hřbitov je tak po pražském Starém židovském hřbitově považován za druhý nejvýznamnější v zemi. Na rozloze 1,128 ha se nachází 2693 náhrobků (maceva), většina z 16. až 19. století, nejstarší z roku 1492.

Podle seznamu, který mám z internetu, se poctivě se snažíme najít ty nejznámější náhrobky - ale vůbec se nám to nedaří. Ale – dostala jsem asi po týdnu plánek s vyznačenými náhrobky od paní, která nám prodávala vstupenky do vodárny. O tom až pozděj . Takže nyní vím, že

Mezi zde pohřbené osobnosti patří Eliáš Šemuel Maisel, přímý příbuzný (nejpravděpodobněji prasynovec) pražského primase Mordechaje Maisela, zesnulý roku 1621, na jehož náhrobku lze spatřit myš, jež symbolizuje jeho jméno.

Pohřbena je tu také dlouhá řada rabínů, jako byl například rabín Chajim ben Sinaj, jehož velký renesanční náhrobní kámen z roku 1624 na pahorku uprostřed hřbitova je bohatě zdoben po vzoru náhrobku Chajimova strýce, proslulého rabina Löwa.

Také renesanční náhrobek s hroznem vína Jehudova syna rabína Becalela zemřelého roku 1599 je nádherný.

Asi po půl hodince prohlížení náhrobků, se vracíme s klíčem do informačního střediska. Cestou se stavíme u kolínského hradu a později zámku.

Hrad Kolín byl založen roku 1261 Přemyslem Otakarem II. Součástí hradu se stal roku 1295 dominikánský klášter, jež mimo jiné tvořil i část hradního opevnění. Klášter byl za husitských bojů vypálen a na hradě se usídlili husitští hejtmani.

Kolem hradu byl zbudován příkop a bylo zesíleno opevnění. Od dob Jiřího z Poděbrad byl hrad královským majetkem až do vlády Ferdinanda I. Ten jej dal do zástavy Karlovi ze Žerotína.

Karel Žerotín započal s přestavbou hradu na renesanční zámek, dokončen byl však až za Karlova syna Kašpara. V roce 1591 hrad zpět vykoupil císař Rudolf II. a umístil do hradu trvalou vojenskou posádku. Po skončení třicetileté války vojska hrad boji poškozený opustila.

V 17.století se část hradu přeměnila na pivovar. Postupně též mizelo opevnění, až muselo zcela ustoupit stavbě železnice v letech 1843-44.

Od té doby celý areál hradu ovládlo pivovarnictví, na počátku 20.století zde vznikla dokonce i restaurace a divadlo. Obojí však vyhořelo v roce 1911. Po následné obnově zcela zanikl renesanční ráz původního hradu.

Z původní čtyřkřídlé budovy zachována jen západní část se schodištěm a hřebínkovými klenbami, na fasádě sgrafita. Z hradu zachována brána se dvěma zazděnými pozdně gotickými portály.

Dnes zde sídlí Městský úřad, velká část budov se nachází ve špatném stavu. ALE - areál prochází postupnou obnovou, budova hradu je částečně opravena

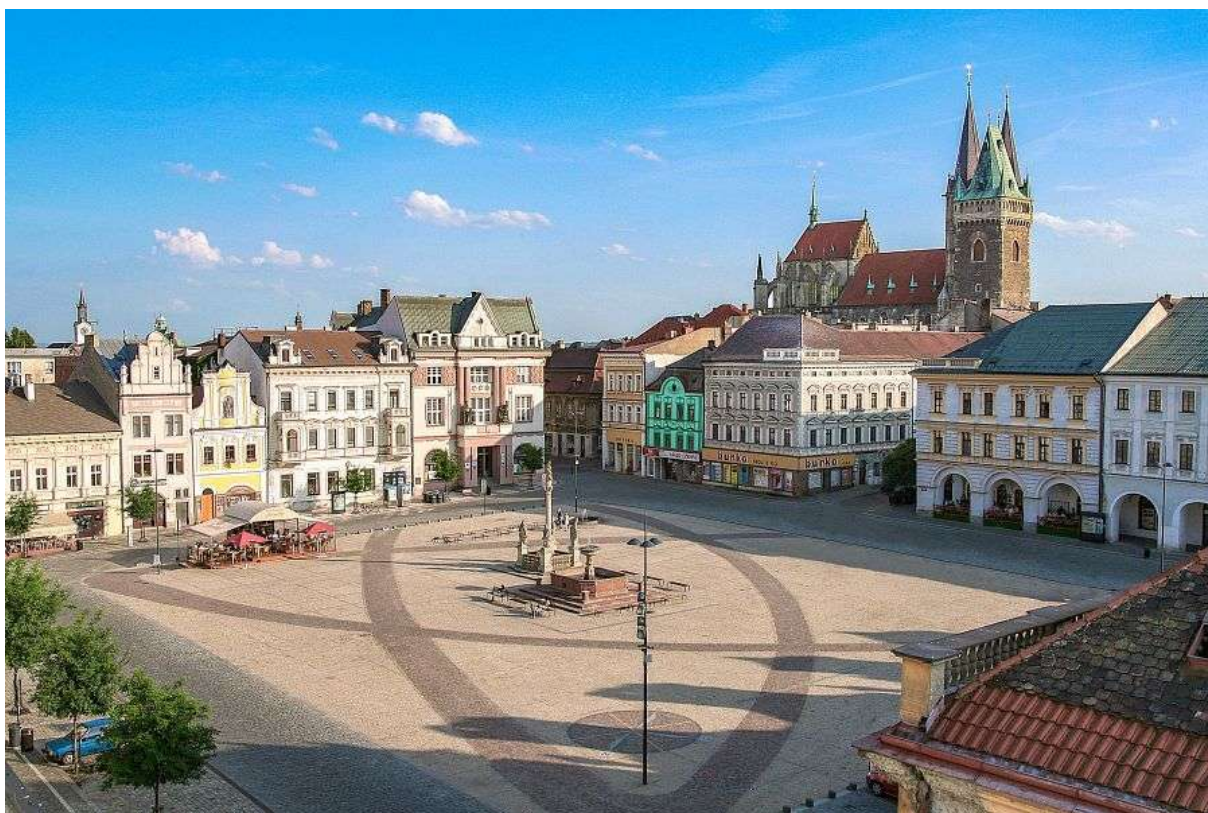

Projdeme se po nádvoří – byly jsme zde asi před 3 roky – a dnes zjišťujeme , že se určitě vzhled zámku mění jen k lepšímu. Vracíme klíče do Informačního střediska a pokračuje dále s prohlídkou nádherného Karlova náměstí - je zde opravdu na co koukat.

Náměstí má rozlohu asi 1000 m².

Uprostřed nás upoutá morový mariánský sloup. Na jeho vrcholu je socha Panny Marie Immaculaty Neposkvřněné z roku 1682 a po stranách jsou sochy sv. Gotharda, sv. Floriána, sv. Jana a sv. Pavla z roku 1764 - dnes vše kopie.

Radnice se při pohledu z náměstí skládá ze dvou stylově shodných budov. Stará radnice (vyšší) byl původně patricijský dům zvaný „Kolerovský“, který v roce 1494 koupila obec

a zřídila zde svůj radní dům. Do dnešní podoby byla budova upravena na začátku 19.století ve stylu tzv. české renesance

Mezi okny třetího poschodí pět fresek, které zachycují výjevy z historie města. Ta první je jak Přemysl Otakar II. prohlíží stavbu hradeb města, druhá jak Karel IV. pokládá základní kámen k stavbě chóru chrámu sv. Bartoloměje a ta třetí zobrazuje husitská vojska sirotků a táborů pod vedením Prokopa Holého, která dobývají v roce 1427 město Čtvrtá potvrzuje městu Kolínu předešlá privilegia, pátá jak švédská vojska pod velením maršála Torstenssona vraždí a drancují město roku 1643.

Interi=ry radnice jsou také krásné.

Na štítu věže najdeme obrazy Přemysla Otakara II. a Jiřího z Poděbrad. Nad nimi sochy Síly a Moudrosti

Vpravo ke staré budově přiléhá nižší - Nová radnice. Původně zde byla kasárna. V roce 1884 tuto budovu koupila obec a nechala zde vystavět budovu ve stejném stylu jako vedlejší- podle návrhu architektů Jana Vejrycha a Jana Zeyera. Na průčelí stojí dvě sochy – Rytíř a socha

Spravedlnosti.

Na nádvoří radnice je drobná plaketa Jeana-Baptista Gasparda Debureaua z roku 1996 - slavný mim se totiž narodil v roce 1796 ve zmíněných kasárnách.

mim Jean-Baptiste Gaspard Debureau

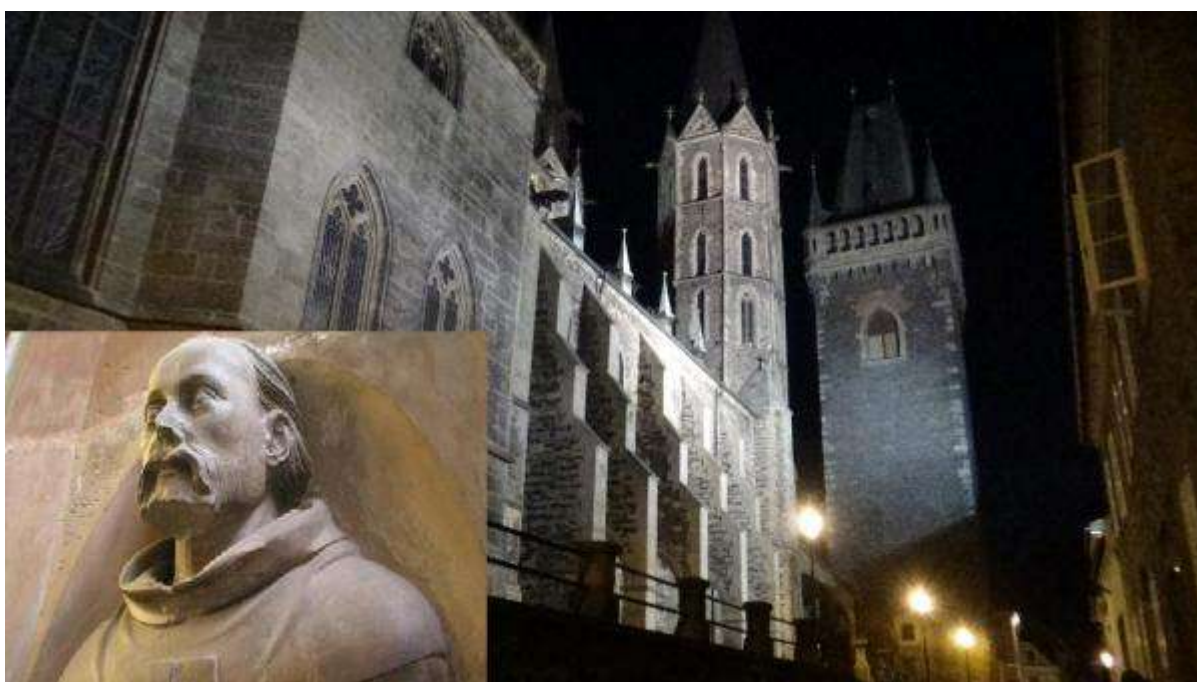
Na náměstí a v přilehlých ulicích stojí řada vrcholně barokních domů především z doby po požáru města v roce 1734 – domy mají většinou svá původní středověká jádra. Mezi ty nejkrásnější patří třeba dům čp. 90 s dochovaným domovním znamením „**U zlatého lva**“ - na atice má sochy představující čtyři roční období v pořadí – jaro, zima, podzim, léto a na vrcholech štítů jsou poprsí patřícími pravděpodobně císařům Ferdinandu III. a Leopoldu I.

Na jižní straně náměstí stojí dvoupatrový dům čp. 7 - od poloviny 18. století zde sídlil poštovní úřad s nezbytným hostincem a ubytováním, kde mimo jiné přenocovali rakouští císařové Josef II. a Ferdinand V., pruský král Fridrich II., v roce 1800 tu byl ubytován ruský vojevůdce A. V. Suvorov, a také Hans Christian Andersen.

Z náměstí se Karlovou ulicí dostáváme k nádhernému chrámu sv. Bartoloměje.

Děkanský **chrám sv. Bartoloměje** je dominantou a nejcennější historickou památkou Kolína. Stavba chrámu byla zahájena krátce po založení královského města v polovině 13. století. Je pravděpodobné, že raně gotický chrám vyrostl na místě staršího kostela. Stavebníkem

chrámu byl král Přemysl Otakar II.

V 60. letech 13. století byl vybudován raně gotický chór a obvodové zdi síňového trojlodí. V 70. letech 13. století následovala druhá etapa výstavby, při níž bylo trojlodí podle pozměněného projektu zaklenuto. Zřejmě až kolem roku 1300 byly dokončeny věže při západním průčelí.

Roku 1349 kostel těžce poškodil požár. K jeho obnově byl císařem Karlem IV. povolán slavný architekt Petr Parléř. V letech 1360 - 1378 uskutečnil na místě původního presbytáře stavbu katedrálního chóru. Vrcholně gotické úpravy kostela však pokračovaly až do konce 14. století.

Na počátku 16.století siluetu chrámu doplnila pozdně gotická zvonice, vybudovaná stavitelem Bartošem. Roku 1733 nechal děkan Antonín Formandl vybudovat v sousedství kostela barokní kostnici. Její interiér s výzdobou sestavenou z lidských ostatků byl koncipován jako dobově oblíbené „Memento mori“.

V roce 1796 byl chrám znovu zpuštěn požárem, k jeho důkladné obnově došlo až v polovině 19. století z iniciativy kaplana a pozdějšího kolínského děkana Jana Svobody. V roce 1878 byl založen “Spolek na dostavění děkanského chrámu v Kolíně“, který zahájil rekonstrukci kostela, vedenou podle tehdejších představ o památkové péči. Autorem projektu obnovy, dokončené roku 1910, byl Josef Mocker.

BOHUŽEL - chrám včetně kostnice i věže – vše zavřeno. Musíme se zkrátka objednat na prohlídku a přijet sem ještě jedno – chrám i jeho okolí je vskutku velkolepé!

Interiér chrámu obsahuje řadu cenných uměleckých památek. Z nejvýznamnějších je to třeba gotické pastoforium - chránka pro uložení Nejsvětější svátosti z doby kolem roku 1370 od Petra Parléře.

Dále je to cínová křtitelnice od kutnohorského mistra Ondřeje Ptáčka z roku 1495, barokní oltář sv. Barbory a sv. Kříže se sochařskou výzdobou od Ignáce Rohrbacha, obraz „Umučení sv. Bartoloměje“ od Petra Brandla z roku 1734, soubor pozdně barokních obrazů od Josefa Kramolína a reliéfy Křížové cesty od Františka Bílka z let 1910 – 1913.

Přes Masarykův most přecházíme řeku Labe a na Podskalském nábřeží si vychutnáváme vyhlídku na zámek a vedlejší krásně opravený pivovar. Míjíme také zajímavou věž zvanou Práchovna.

Na skalním břehu řeky Labe se tyčí hranolová pozdně gotická kamenná věž zvaná Práchovna. Postavena byla v první polovině 15. Století. Sloužila také jako strážní věž, z níž bylo možno kontrolovat plavbu po Labi. Později zde bylo umístěno skladiště střelného prachu, z čehož byl odvozen dnešní název. V průběhu 19. století věž ztratila střechu a postupně chátrala. Po

rekonstrukci v roce 2006 byla prostřednictvím Městského informačního centra zpřístupněna veřejnosti jako rozhledna.

Nyní jdeme podél Labe po naučné stezce Borky. Stezka prochází různorodým lesním komplexem a lesoparkem.

Už se těšíme na nějaké jídlo. Takže se pomalu vracíme do centra. Nesmíme opomenout hezký park pro děti, kde jsou milé postavičky „Medvědů od Kolína“

Pomník Medvědům od Kolína patří známým postavičkám z kresleného filmu „Potkali se u Kolína“ režiséra Břetislava Pojara z roku 1965. Autorem pomníku, který tvoří dva velké balvany a reliéf obou medvědů je kolínský výtvarník Pavel Rajdl. Nachází se u okraje lesoparku Borky na Zálabí. Základem pomníku jsou dva velké kameny, které zdobí destička formátu filmového okénka. Z něho se na návštěvníky dívají dva medvědi – jeden malý a

hloupoučký, a druhý protáhlý a vychytralý. Až jej uvidíte, určitě si na tento výjev ze známého filmu vzpomenete.

Postojíme a zavzpomínáme na své dětství a i na film.

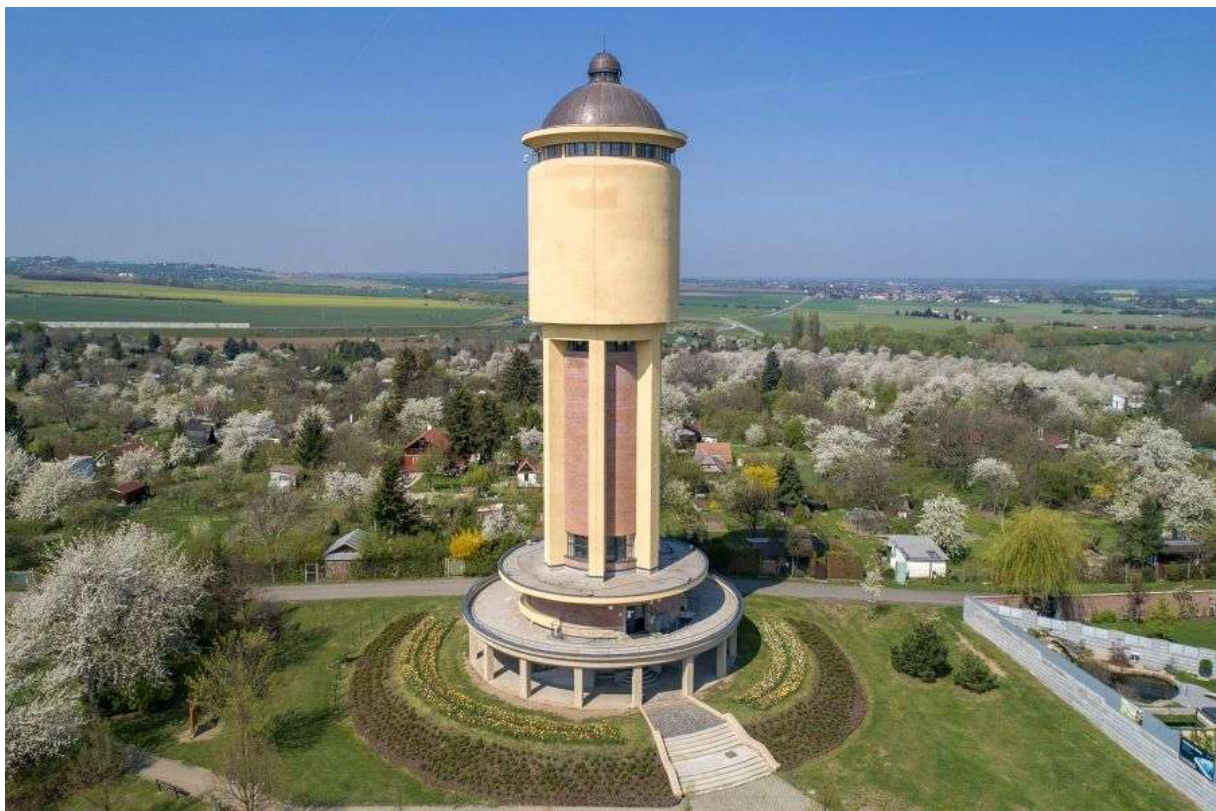
A nedaleko odsud je restaurace Zimní stadion . S povděkem bereme místo a docela dobře se najíme i napijeme.

Po občerstvení se vydáme zpět k autu. Ale jelikož máme ještě čas, tak se rozhodujeme najít další dominantu Kolína – vodárenskou věž.

Tak nejdříve něco z historie téhle krasavice.

V polovině 20. let 20. století se město Kolín rozhodlo přistoupit k rekonstrukci a rozšíření městského vodovodu. Součástí projektu bylo založení nových studní západně od města (za Lučební továrnou), vybudování přečerpávací stanice a výstavba věžového vodojemu. Technický projekt nového vodojemu vypracoval v roce 1927 významný český hydrotechnik Jan Vladimír Hráský, který také navrhl jeho první podobu. Stavbu započala v roce 1928 firma Františka Uhra z Peček. Krátce po zahájení stavby byl přizván významný český architekt František Janda, žák Jana Kotěry, aby projekt vodojemu upravit a vtiskl mu kvalitní architektonickou podobu.

První voda z vodárenské věže do vodovodní sítě byla vpuštěna ve čtvrtek 7. srpna 1930. Kolaudace celého rozšířeného městského vodovodu proběhla na jaře roku 1933. Vodárna přestala fungovat v roce 1977, v roce 2010 byla prohlášena za kulturní památku. Po rozsáhlé rekonstrukci v roce 2015 byla zpřístupněna veřejnosti jako rozhledna.

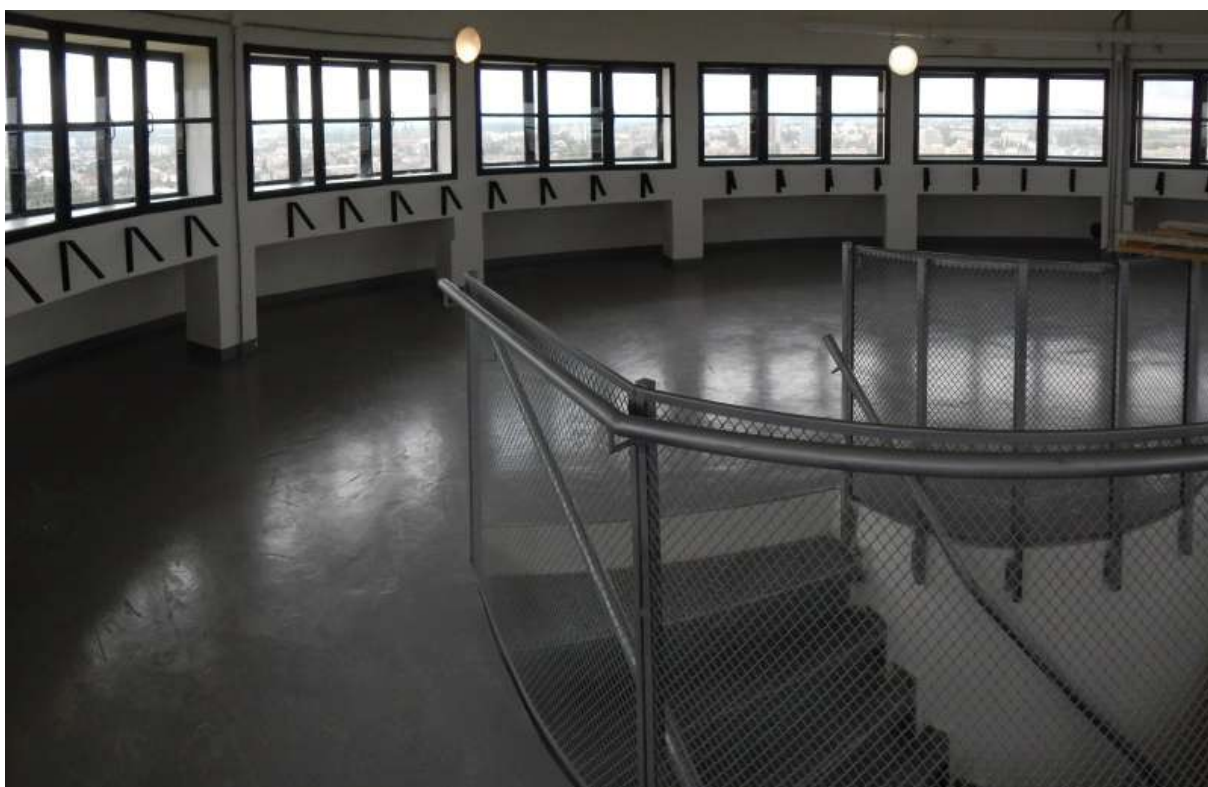
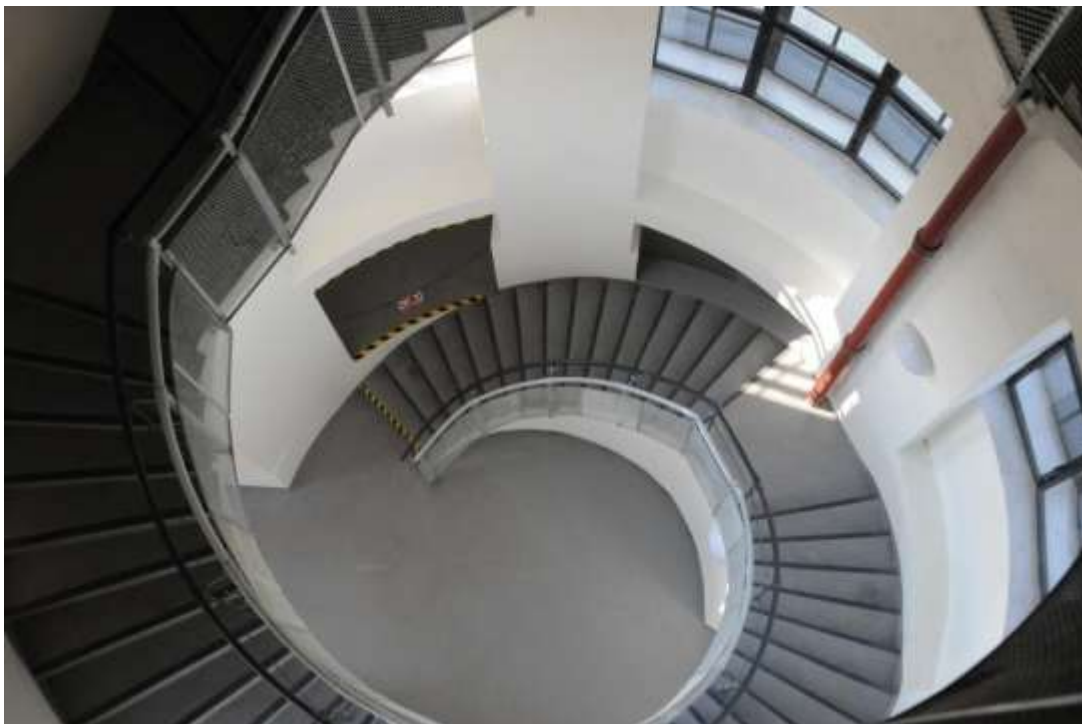
Čtyřicet pět metrů vysoká věž a k vyhlídkovému ochozu vede skoro 300 schodů (navrhované vybudování výtahu nebylo památkáři povoleno)

Ve vstupní hale jsme získaly informace a prohlédly si fotografie z historie vodárny. Je zde také malý obchůdek s upomínkovými předměty. Vodárenská věž je vysoká čtyřicet pět metrů, kryté kruhové vyhlídkové patro je ve výšce třicet šest metrů. Prošli jsme bývalou vodní nádrží vodojemu, která měla objem 450 metrů krychlových. Při velmi silném tlesknutí

se údajně celá nádrž zabarví do modra.

Snažily jsme se tleskat, hlasitě mluvit, ale nepodařilo se nám to - nádrž zmodrala jen lehce. Po zdolání schodů se nám otevřel nádherný kruhový prostor. Výhled je na město Kolín a Polabí. Po obvodu vyhlídkového patra jsou informace o zajímavých turistických místech v okolí. Vždy se dozvíte něco o památce, v jaké vzdálenosti je a její GPS souřadnice.

Hned pod vodárnou je dětské hřiště a lavičky. Je úžasné, jak město využilo chátrající prostory nádherné stavby.

Když přijíždíme od Prahy, vidíte vodárnu v plné kráse. A s tímto hezkým zážitkem se i my loučíme s Kolínem

